

12. Metodika nauky o kontrapunktu (definice, kontrapunkt vokální a instrumentální, imitace, kánon, fuga, další kontrapunktické formy, doporučená literatura).

Literatura

Šín, Otakar: Nauka o kontrapunktu, imitaci a fuze. Praha 1945.

Hůla, Zdeněk: Nauka o kontrapunktu. 1. vyd. Praha: Supraphom, 1985. 323s. (I.fH)

Thakar, Markand. *Kontrapunkt – Základy hudební interpretace.* 1. vyd. Praha: AMU, 2012.

Risinger, Karel: Nauka o kontrapunktu 20. st.. 1. vyd. Panton. 1984. 175s. (W3938-1/01)

Jelínek, Stanislav: Cvičebnice kontrapunktické praxe. (Tal)

Jiráček, K. B.: Nauka o hudebních formách. 6. přeprac. vydání. Panton, 1985. 405s.

Ducháň: Kontrapunkt (skripta brněnské konzervatoře z roku 1981)

Silná, Ingrid: Nauka o kontrapunktu (skripta kroměřížské konzervatoře)

net – stránky brněnské konzervatoře (je tam výukový kurz kontrapunktu pomocí počítače)

Klavírátky 3. díl – je tam jen pár zmínek o kontrapunktu (spíš pro pokročilejší žáky ZUŠ)

Willi, B. M.: Generál bas aneb kdo zavraždil kontrapunkt, Musica sakra 2010 (pouze okrajová lit.)

Co žák už musí znát

- většinou už....., protože ta se dá vysvětlovat i na písničkách, kontrapunkt těžko...
- ..... (hlavně církevní stupnice, intervaly)
- kontrapunkt souvisí a navazuje na .....

Studijní plán (konzervatoř Teplice)

Září - Úvod do předmětu. Základní poznatky o kontrapunktu. Úvod do vokální polyfonie.

Říjen - Cantus firmus. Vokální kontrapunkt stejný.

Listopad - Vokální kontrapunkt nestejný 2:1, 3:1, 4:1 a 6:1.

Prosinec - Vokální kontrapunkt synkopický a smíšený.

Leden - Vokální kontrapunkt vícehlasý. Stavba volné (Palestrinovské) melodie.

Únor - Úvod do instrumentální polyfonie. Stavba instrumentální (Bachovské) melodie.

Březen - Dvoj a vícehlasý barokní kontrapunkt. Obecné poznatky o převratném kontrapunktu.

Seznámení s pravidly převratného kontrapunktu.

Duben - Imitace. Kánon.

Květen - Fuga z hlediska kontrapunktických pravidel. Útvary podobné fuze.

Červen - Ústní maturitní zkoušky.

Průběh hodiny

- řídí se .....
- 1. .... (ústně, písemně, prakticky, poslechem, kontrolou domácího úkolu,...)
- 2. ...., doplnit .....
- 3. zápis do sešitu nebo průběžný zápis do pracovních listů
- 4. procvičování (viz u hud. forem)
  - ..... + ... + ...
  - ..... + výklad učitele
  - rozbor not bez .....
  - vytváří ..... (např. cantu firmu)
  - studium .....

Metodický výklad nové látky

- v prvních hodinách je dobré zopakovat ....., aby v nich žáci mohli pak prakticky tvořit jednoduchá cvičení
- u pravidel vždy zdůvodnit, proč .....
- propojovat látku s poznatky z .....
- učitel vysvětlí logicky a srozumitelně novou látku, žáci se ji naučí, příklady se hledají hůře než tomu bylo u harmonie (zvlášť pokud mají hledat příklady ve skladbách, které hrají), lehčí látku zkusit procvičit prakticky

Na začátku výuky žákům vysvětlit rozdíl mezi ..... a ..... a zároveň propojenost kontrapunktu s hudebními formami, dějinami hudby a dalšími disciplínami.

Pokud se některá část látky bude dělat prakticky, musí učitel při výkladu látky vše ná zorně ....., aby měli žáci nějaký vzor, podle kterého pak budou sami vytvářet např. vokální kontrapunkt stejný.

Vysvětlit nové pojmy, např. .... (=stretta) – co to je, jak vznikne, kde ji skladatelé používali.

Další pojmy: .....
Vysvětlit rozdíl mezi .....

Při praktickém procvičování instrumentálního kontrapunktu přihlížet k rozsahu nástroje, pro který žák píše, k jeho charakterovým vlastnostem a technice hry.

Součástí tohoto předmětu je i seznámit žáky s ....., v nichž se objevuje kontrapunktická technika.

Proč se to žák učí

1. aby se lépe zorientoval ve skladbách, které hraje, aby .....
2. pro ..... (zvlášť u fug z DTK)
3. aby skladbu dokázal interpretačně ..... (vrcholy dynamické, agogické,..)
4. nauka o kontrapunktu podporuje rozvoj ..... myšlení a slyšení
5. dobré pro lepší chápání zvláště skladeb období .....
6. základ pro kontrapunkt .....
7. seznámí se s pravidly, které může v modifikované podobě použít ve vlastní tvorbě

Nejčastější chyby

žák:

- pletou si .....
- nedodržují pravidla při praktických příkladech (týká se to např. dovolených intervalů, ..., směru melodie, ... cvičení, disonancí apod.)
- pletou si pravidla vokálního a instrumentálního kontrapunktu

učitel:

- nevytváří souvislosti s hudební praxí

Procvičování

Vokální kontrapunkt:

1. vytvořit vlastní ..... v různých církevních tóninách
2. k daným nebo vlastním cantům firmům vytvořit vrchní či spodní kontrapunkt v poměru ..... v sudých i lichých taktech

3. .... latinské texty, např. Kyrie eleison, Amen, Alleluja aj. ve formě volného polyfonního .....; totéž u staročeských chorálů a lidových písní duchovních a obřadních, např. Hospodine, pomiluj ny, Vítaj králů všemohúcích
4. k daným či vlastním cantům firmům vytvořit dva kontrapunktické hlasy v poměru 1:1, 2:1, 3:1, 4:1, 6:1, tříhlasý synkopický k. a smíšený k.
5. zhudebnit latinské a české texty ve formě imitačních tříhlasých vět (příklady textů jsou v Hůlovi na s. 81)
6. vytvořit čtyřhlasý kontrapunkt ve výše jmenovaných poměrech a zhudebnit texty ve formě čtyřhlasých imitačních vět nebo kánonů
7. analyzovat skladby uvedené v této literatuře:
  - J. Snížková: Česká vokální polyfonie, Praha 1969
  - Jar. Vanický: Madrigaly a chansons; Umění vokální polyfonie
  - Jar. Pohanka: Dějiny české hudby v příkladech
8. zkusit si s žáky vytvořit kontrapunkt .....

Instrumentální kontrapunkt

1. .... jednoduché instrumentální skladby
2. .... vlastní instrumentální melodie periodické i neperiodické
3. analyzovat dvojhlasé polyfonní skladby ..... skladatelů, zkoumat jejich harmonicko-funkční stránku a jejich kompoziční techniku
4. analyzovat ..... nebo variace chorálních partit, vytvořte na základě daného cantu firmu vlastní
5. vytvořit dvojhlasé neimitační věty ve dvojhlasém kontrapunktu, dvojhlasé kánony v tomtéž kontrapunktu
6. analyzovat ..... polyfonní skladby
7. analyzujte dvojhlasé a pak i tříhlasé taneční i netaneční věty .....
8. vytvořte tříhlasý tanec ve dvojdílné nebo trojdílné formě
  - totéž i u čtyřhlasých skladeb
  - 1. vytvořte píseň nebo árii na základě ostinátního basu
  - 2. analyzovat ..... barokních skladatelů
  - 3. vytvořit pár ne/modulujících fugových témat, některá z nich s tónickou kvintou v hlavě
  - 4. analyzovat fugy z ..... od J. S. Bacha
  - 5. analyzovat kontrapunktická díla klasiků, romantiků i autorů 20. století